

The Question of Mycenaean Lexical Relics in Ancient Greek
Bakalářská práce, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Praha 2021
Posudek oponenta

Předložená práce pana Petra Vlacha (dále: „autor“) je věnována etymologickému rozboru formy osmi slov řečtiny 1. tisíciletí (z nichž o šesti lze říct, že jsou doložena také v attickém dialektu), o nichž předchází badatelé, konkrétně E. Risch a G. Dunkel, právě na základě jejich formy usoudili, že jde o výpůjčky (relikty) z mykénského dialektu řečtiny doloženého ve 2. tisíciletí. Autor si, zdá se, klade za cíl tuto hypotézu pro daná slova ověřit; další případné mykénské lexikální relikty v alfabetské řečtině nehledá. Příslušná slova dělí do dvou skupin (v rámci práci tedy kapitol): na ta, která jsou přímo dosvědčena v „mykénském dialektu“ (kap. 4, str. 19-24: ἵππος, ἄρμόζω), a ta, která jsou za mykénismy považována na základě otevřeného středního vokálu neočekávaného v ionsko-attických dialektech coby výsledek (prvního) náhradního dloužení (kap. 5, str. 25-35: δήνεα, Διώνυσος, ὄνος, ὄμος, κῶμος, ζωμός). Ve stručném „Conclusion“ (str. 36) pak autor formuluje závěr, že slova první skupiny mykénismy s velkou pravděpodobností jsou, slova skupiny druhé nikoli.

Autorem odvedenou práci lze hodnotit pozitivně, zejména po heuristické stránce: na poměry bakalářské práce použil literaturu nejenom nadprůměrně rozsáhlou, ale objevil a konzultoval i relevantní, ač pro téma „nenápadné“ tituly (např. Ruijgh 1967 a 1995 nebo Thompson 2002-2003).

V práci jsem neobjevil početnější nebo závažnější formální („technicistní“) nedostatky. Za zmínky hodné považují následující: a) v seznamu zkratk chybí neintuitivní položka „AS“ (nejspíše = acrostatic), která se vyskytuje na str. 21, 26, 30; b) měly se sjednotit sigly Thompson 2002–2003 (str. 14-15), Thompson 2003 (str. 22), Thompson 2002–3 (str. 40); c) chybějící spiritus v ἀργυρόηλον (str. 9), d) „Att. Ἀθήνη“ – *recte* atticky Ἀθηνα (34. lekce *Cvičebnice řeckého jazyka*, používané ve výuce na Ústavu řeckých a latinských studií!); e) *Thimistias* – *recte Thimistiās* (str. 21). Kromě toho na mě text práce místy působí defektivně (není-li to dáno mírou mé [ne]kompetence v angličtině), příležitostně tedy asi selhala autorská korektura: str. 8: „Mycenaean, as other dialects, went through many sound changes, some of them are specific just for the Mycenaean dialect, if identified could be relics“; str. 17: „so the precise development of the phonological system more difficult to establish“; str. 20: „These are stems are not plentiful“; str. 25: „debuccalization of *s > h* to and“.

Závažnější, protože i obsahové stránky práce se týkající, výtky z mé strany jsou následující:

- Autor místy abruptně ukončí referát o některé badatelské hypotéze, aniž by tuto nějakým způsobem vyvracel nebo relativizoval (byť třeba i jenom vágním konstatováním, že dané řešení je nepřesvědčivé apod., což je způsob, který mi jinak nepřipadá adekvátní): poprvé a tudíž nejvíce mě to zarazilo v případě Ruijghovy hypotézy referované na str. 20.
- Kapitoly 1-3 (str. 8-18, tedy bezmála polovina práce) plní zřejmě roli jistého uvedení do toho, co je tématem práce, resp. rozboru v kap. 4-5, chybí v nich však jasné vytýčení cíle práce a jejich struktura a náplň jsou značně nejasné a sporné. Je sice náležité, že autor zde věnuje dosti prostoru „mykénštině“, ale pro práci skutečně podstatné aspekty (přesnou chronologickou, geografickou, sociolingvistickou definici toho, co bude chápat jako mykénštinu a tedy i zdroj mykénismů), jsem zde postrádal. Naopak pasáž věnovanou homérské řečtině (podkapitolu 1.1) považuji za zbytnou.
- Někde absentují vhodné nebo až zásadní odkazy na literaturu: zatímco např. referát o Ventrisovi a Chadwickovi s neúplným odkazem na jejich práci na str. 11 je spíše úsměvný, odkazy na zdroje bych rád viděl u následujících pasáží: „The *o*-vocalism of the stem is attested in all Greek dialects“ (str. 19), „There are also personal names Ἴκκος (attested epigraphically in Epidauros, Taras, Rups – Lat. Rubi), Ἴκκότας and Ἴκκότιμος (Kalindolia)“ (str. 21), „Spartans were famous for their “black soup”“ (str. 34) a zejména „importance of horses and chariots in the Mycenaean culture“ (str. 36). Nepřípustné jsou pak nekonkrétní odkazy „Ruijgh and Dunkel believe that the state of Mycenaean...“ (str. 25) a „some scholars consider a remodelling...“ (str. 28).

Autorovy závěry, zda jsou probíraná slova v pozdějších dialektech 1. tisíciletí relikty z mykénštiny, jsou solidní, ačkoli mě jeho práce u ani jedné ze dvou skupin lexémů nepřesvědčila, že jeho „verdikt“ je nezvratný.

Vyzvednout musím skutečnost, že autor podal vlastní vysvětlení u některých slov z kap. 5 (tuto zásluhu nezmenšuje to, že byl přiznaně inspirován Chantraineovou hypotézou pro ὠνοῦμαι).

Kromě výše uvedených výtek bych jako podklad pro případnou diskusi u obhajoby předložil několik dotazů k lexému ἵππος (kterými se zároveň pokusím demonstrovat praktický dopad toho, co tematizují zmíněné výtky):

- Je skutečnost, že texty v lineárním písmu B zachycují daný lexém s náslovným *i-* (snad tedy jako *ikk^wos*), opravdu dokladem toho, že jde o výraz mající původ v „mykénském dialektu“?
- Představme si, že v argumentaci vyjdeme z významu koní nikoli „mykénské kultuře“, nýbrž v Thessálii (ač 1. tisíciletí). Nebylo by možné postulovat šíření lexému v podobě **ikk^wos* > **ippos* z tohoto areálu? Pokud ano, mluvilo se podle autora práce v Thessálii 2. poloviny 2. tisíciletí „mykénsky“, tj. šlo by o mykénismus?
- Má autor nějaké vysvětlení pro geminované π v tomto lexému?

Posuzovaná práce je plodem solidní práce a přináší pro některá slova i vlastní etymologické postřehy. Lze v ní ovšem na druhé straně najít některé nedokonalosti formální nebo argumentační.

Doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou „výborně“ **nebo** „velmi dobře“, v závislosti od výsledků obhajoby.

V Kolíně 1. 9. 2021

Ján Bakyta